

**Okruhy ke státní závěrečné zkoušce z výtvarné výchovy
Studijního programu B 7503: Učitelství pro základní školy
Studijního oboru 7503T047: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Magisterské studium, prezenční i kombinovaná forma**

Úvodní ustanovení

1. Státní zkouška z výtvarné výchovy (dále jen SZZ) se koná v souladu s článkem 18 Pravidel pro organizaci studia Univerzity Karlovy v Praze – Pedagogické fakulty.
2. Ke SZZ ze specializace výtvarná výchova se lze přihlásit bez návaznosti na odevzdání a obhajobu diplomové práce nebo na SZZ z ostatních předmětů.
3. Státní zkouška z výtvarné výchovy je ústní a koná se před komisí, jmenovanou děkanem fakulty. Složení komise upravuje čl. 7 SZŘ Univerzity Karlovy v Praze.
4. Státní zkouška z výtvarné výchovy má dvě části: teoretickou a praktickou (čl. 7, odst. 2, 4 SZŘ UK).
5. SZZ se koná v termínech, určených harmonogramem fakulty pro příslušný akademický rok.
6. Klasifikace SZZ se řídí čl. 6, 7 a 11 SZŘ UK.
7. Při SZZ má student prokázat teoretické znalosti, schopnost jejich tvůrčí aplikace do současné problematiky výtvarné pedagogiky. Dále má prokázat schopnost kriticky reflektovat vlastní pedagogickou zkušenost a reflexi propojit s teoretickými poznatky.
8. Při státní zkoušce z výtvarné výchovy si student losuje jeden tematický okruh. Student má možnost připravovat a strukturovat vylosovaný teoretický okruh po dobu 20 minut. Písemnou přípravu odevzdává po zkoušce komisi jako podklad pro hodnocení.
9. Pro teoretickou část zkoušky si student připraví portfolio, které zahrnuje: klíčové pojmy okruhu, vlastní poznámky z nastudované literatury, ze shlédnutých výstav, absolvovaných edukačních programů muzeí a galerií, vlastní výběr reprodukcí relevantních vizuálních děl, příp. dětských prací, kterými je možno podložit výklad. Při zkoušce je portfolio možné využít až při výkladu problémového okruhu, nikoli při jeho přípravě.
10. Studentům je doporučeno připravit obrazovou dokumentaci odučených hodin Vv v elektronickém formátu (.jpg, .gif a .pdf). Práce žáků k prezentaci doporučujeme uvážene vybrat a uspořádat do přehledných souborů, nevytvářet powerpointové a jiné prezentace. Dokumentace může obsahovat i díla umění, ukázaná žákům při Vv, a obrazy vztahující se k okruhům teoretické části zkoušky.

U SZZ jsou kromě oborového myšlení, předpokládány souvislosti (zkušenosti a znalosti) s ostatními oblastmi studia. Otázky nejsou uzavřeny nastudovaným výkladům i z jiných uměleckých oborů, vedle výtvarného umění – film, literatura, kniha, písmo a typografie, divadlo, architektura a dalšími, včetně vědeckých teorií (historie, filosofie, religionistika, atd.), objevů, např. v archeologii, apod.

V Praze, září 2013

Mgr. Magdalena Novotná, Ph.D.
vedoucí oddělení Učitelství pro ZŠ

Doc. ak. mal. Ivan Špirk
vedoucí KVV PedF UK v Praze

1. Část SZZ: Didaktika výtvarné výchovy

Teoretická ústní zkouška má prokázat znalosti z didaktiky výtvarné výchovy a schopnost aplikovat poznatky z teorie a dějin výtvarné kultury při náhledu na obecnější problémy výtvarné pedagogiky.

1. Výtvarná výchova v systému všeobecného vzdělávání, její cíle, učivo a výstupy. Disciplína výtvarná výchova v souvislostech jiných oborů. Přínosy výtvarné výchovy k rozvoji obecných i specifických dispozic žáka.
2. Mezioborové vztahy výtvarné výchovy a dalších oborů – možnosti a rizika interdisciplinarity jako východiska pro práci na společných projektech. Důraz na výtvarné a tvořivé výrazové aspekty.
3. Výtvarný projev v souvislostech vývoje osobnosti – vznik, vývoj a zákonitosti dětského výtvarného projevu, specifické rysy a příčiny jeho proměn. Dětská spontaneita a nebezpečí schematismů v dětském výtvarném projevu.
4. Dětský výtvarný projev (proces a výsledek) jako východisko pro poznání a sebepoznání žáka. Význam rozpoznání individuálních typologických inklinací učitele a žáka ve výtvarné edukaci.
5. Krizová období ve výtvarném projevu, jejich příčiny, vliv masové kultury. Účinné pedagogické přístupy.
6. Historie předmětů kreslení a výtvarná výchova v období do konce 19. století, impulsy a inspirace. Názory významných myslitelů, koncepce výtvarného vzdělávání a školní praxe.
7. Historie předmětů kreslení a výtvarná výchova od počátku 20. století, impulsy a inspirace. Názory významných myslitelů, koncepce výtvarného vzdělávání a školní praxe.
8. Současná pojetí výtvarné výchovy, jejich východiska a odraz v kurikulárních dokumentech. Výrazné osobnosti oboru a oblasti jejich pedagogického a vědeckého zájmu.
9. Výtvarná výchova jako součást RVP ZV. Cíle, učivo, očekávané výstupy. Strategie a formy plánování ve výtvarné výchově. Vizualní gramotnost.
10. Rozvíjení smyslové citlivosti v RVP ZV. Předpoklady a fáze vizuálního (výtvarného) vnímání. Prostředky dosahování očekávaných výstupů.
11. Uplatňování subjektivity v RVP ZV. Předpoklady a fáze výtvarné tvorby a její druhy. Prostředky dosahování očekávaných výstupů.
12. Ověřování komunikačních účinků v RVP ZV. Rozvíjení funkčního slovníku učitele i žáků. Prostředky dosahování očekávaných výstupů. Socializační specifika výtvarné výchovy.
13. Fenomén tvořivosti, jeho výzkum a didaktická reflexe v obecných principech tvořivého vyučování. Přínos pro pojetí výtvarné výchovy. Hledisko osobnostního rozvoje, Hlavsova definice tvořivosti.
14. Předpoklady a fáze tvořivého procesu, jejich didaktická reflexe v činnostech ve výtvarné výchově. Identifikace tvořivých projevů žáků ve výtvarných činnostech.
15. Základní didaktické principy a jejich odraz v obecných didaktických metodách. Možnosti a meze jejich aplikace ve výtvarné výchově. Speciální metody výtvarné výchovy.
16. Hodnocení ve výtvarné výchově z hlediska základních didaktických kategorií. Jeho specifika ve výtvarné edukaci. Didaktické funkce hodnocení. Vztah učitele i žáka k chybě.
17. Druhy hodnocení ve výtvarné výchově. Jejich tradiční a současné formy. Možnosti klasifikace ve vztahu k druhům a konkrétním podobám výtvarné činnosti.
18. Umění a výtvarná výchova. Tvořivá interpretace uměleckých děl a jejich koncepční zapojení do výtvarné výchovy. Tradice výchovy uměním. Knihy a ilustrace pro děti.
19. Role galerií a muzeí ve výtvarném vzdělávání. Specifika muzejních vzdělávacích programů a jejich vazba na edukační systémy. Galerijní animace.
20. Motivovanost ve výtvarné edukaci, její funkce a prostředky. Zážitek, exprese a důraz na zkušenost žáků, artefietické aspekty výtvarné výchovy.

V Praze, září 2013
Mgr. Magdalena Novotná, Ph.D.
vedoucí oddělení Učitelství pro ZŠ

Doc. ak. mal. Ivan Špírk
vedoucí KVV PedF UK v Praze

2. Část SZZ: Obhajoba realizované výtvarné řady

Praktická zkouška je koncipována jako prezentace výtvarné řady, realizované se žáky primární školy. Má prokázat schopnost připravit promyšlenou výtvarnou řadu, se žáky ji realizovat a výtvarnou práci poučeně zhodnotit. Dále potom nabyté zkušenosti kriticky reflektovat a interpretovat. V neposlední řadě práci přehledně prezentovat.

1. Výtvarnou řadu tvoří alespoň tři na sebe navazující, příp. graduující výtvarné činnosti.
2. Řada musí obsahovat různé druhy výtvarných činností (vnímání, imaginace, tvorba, komunikace), výtvarných úkolů a řešených problémů, v jejichž realizaci se uplatní prostředky plošné, případně prostorové tvorby zobrazující i nezobrazující, a jejich výběr zdůvodnit. Alespoň jeden z úkolů bude zaměřen na vyjádření vztahů dvou a více lidí v zobrazující tvorbě (situace, dějová ilustrace apod.)
3. Výtvarné úkoly jsou výstižně formulované, s použitím příslušné odborné terminologie. Student dokáže objasnit smysl výtvarných činností pro rozvoj osobnosti žáků, dle RVP ZV.
4. Výtvarné úkoly jsou zakotveny v kontextu výtvarné kultury. Související výtvarná díla (s nimiž jsou žáci seznámeni nebo s nimiž pracují) jsou součástí obrazové přílohy. Student dokáže objasnit logiku výběru těchto uměleckých děl v souvislostech se vzdělávacími cíli.
5. Student stručně reflektuje vlastní pedagogickou zkušenost.
6. Student popíše způsob a kritéria hodnocení výtvarných prací žáků, ukáže porotě výběr 6-8 zdařilých a nezdařilých prací. Pojmenuje, co se žáci naučili.
7. K praktické části zkoušky student připraví a předloží komisi:
 - a) myšlenkovou mapu a písemně zpracovaný plán výtvarné řady,
 - b) písemně zpracované myšlenkové modely alespoň tří jednotek výtvarné výchovy,
 - c) roztříděné práce žáků, jejichž výběr je student schopen zdůvodnit,
 - d) vlastní poznámky k průběhu výtvarné praxe (reflektivní deník),
 - e) umělecká díla, s nimiž se ve výtvarné řadě pracovalo,
 - f) seznam použité literatury.

Tyto materiály slouží komisi dále jako podklad pro hodnocení.

V Praze, září 2013

Mgr. Magdaléna Novotná, Ph.D.
vedoucí oddělení Učitelství pro ZŠ

Doc. ak. mal. Ivan Špírk
vedoucí KVV PedF UK v Praze

Kritéria úspěšného vystoupení pro SZZ

Teoretická část

- strukturovanost
- jasnost
- kompletnost
- aplikace teorie na konkrétní problémy
- pohotová reakce/kultivovaný projev

Praktická část

- didaktická struktura
- umělecký, příp. jiný obrazový kontext
- promyšlený výběr žákovských prací a práce s ním
- hodnocení žákovských prací/kritéria hodnocení
- sebereflexe
- soulad námětu, výtvarného úkolu a realizačních prostředků

Student/studentka:

1. představuje kvalitní pojetí Vv, opřené o znalost a vhled do problematiky teorie a didaktiky výtvarné výchovy
2. prokazuje základy oborového myšlení, jehož specifičností jsou vizuální citlivost a funkční vizuální gramotnost, které spočívá na schopnosti interpretovat umělecké dílo, opírá se o primární prameny a vlastní zkušenosti, založené na návštěvě galerií a muzeí, konkrétních výstav, atp.
3. prokáže schopnost myšlení v souvislostech, dokáže propojovat teoretické znalosti s pedagogickými zkušenostmi
4. faktografie není cílem zkoušky, a proto student používá faktografii jako nezbytný základ a východisko pro zdůvodnění vlastního přístupu k problematice
5. používá odbornou terminologii, vysvětluje klíčové pojmy s oporou v odborné literatuře, na kterou se odkazuje
6. užívá spisovného jazyka, hovoří plynule a kultivovaně, vede s komisí odborný dialog, reaguje na doplňující dotazy komise

Doporučení k přípravě na SZZ:

1. Teoretické okruhy doporučujeme promyšleně strukturovat, čistě faktografický či chronologický výčet informací je nevýhodou. Počítá se s projevem v rozsahu 10 minut.
2. Prezentaci realizované výtvarné řady doporučujeme připravit v rozsahu 5-10 minut (tzn. není možné „popisovat průběh výtvarných činností“).
3. V praktické části zkoušky doporučujeme připravit zdůvodnění výběru výtvarných úkolů, činností, problémů i uměleckého kontextu v souvislosti se vzdělávacími cíli.
4. Dále doporučujeme promyslet kritéria, podle nichž student při zkoušce roztřídí a prezentuje žákovské práce.
5. Trénink komunikačních dovedností (spisovná čeština, plynulý projev).

V Praze, září 2013

Mgr. Magdalena Novotná, Ph.D.
vedoucí oddělení Učitelství pro ZŠ

Doc. ak. mal. Ivan Špirk
vedoucí KVV PedF UK v Praze